

ผลการบริหารทางเภสัชกรรม ในผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก

บริบท ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

สถาบันราชานุกูลมีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา ผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่สถาบันราชานุกูลส่วนใหญ่มีปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว และชนอยุ่ไม่นิ่ง ซึ่งบ่อยครั้งพบว่าหลังจากให้การรักษาดังกล่าวแล้วแต่อาการยังไม่ดีขึ้นจึงจำเป็นต้องรักษาโดยการให้ยา

ข้อมูลปีงบประมาณ 2563 รายการยาที่มีการใช้มากที่สุดของสถาบันราชานุกูล คือ Risperidone ผู้ป่วยที่ได้รับยา Risperidone จำนวน 1,284 ราย (4,546 ครั้ง, ร้อยละ 55.9) จากการติดตามการใช้ยาของผู้ป่วย พบปัญหาจากการใช้ยา ได้แก่ อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา Risperidone จำนวน 15 ราย (ร้อยละ 46.9 ของอาการไม่พึงประสงค์ที่พบ) ปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา Risperidone จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 45 ของปัญหาความร่วมมือในการใช้ยาที่พบ) และความคลาดเคลื่อนจากยา Risperidone จำนวน 63 ครั้ง (ร้อยละ 16.50 ของความคลาดเคลื่อนทางยาที่พบ) ดังนั้นผู้ป่วยที่ได้รับยา Risperidone ครั้งแรก ควรได้รับการติดตามต่อเนื่องจากทีมสหวิชาชีพเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับความปลอดภัยในการใช้ยา

เป้าหมาย

เพื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลจากการดำเนินงานบริหารทางเภสัชกรรม ข้อมูลการค้นหามาตรานโยบาย การแก้ไขปัญหาจากการใช้ยา และป้องกันปัญหาจากการใช้ยา นำข้อมูลไปพัฒนางานบริหารทางเภสัชกรรมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความปลอดภัยของผู้ป่วย และเผยแพร่เพื่อประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวในโรงพยาบาลจิตเวชเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน การบริหารทางเภสัชกรรม ในผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก
- ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก
- ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วย ที่ค้นพบจากการบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก
- เปรียบเทียบผลของการให้การบริหารทางเภสัชกรรมในการแก้ไขปัญหาจากการใช้ยา โดยติดตามเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการให้ Intervention ในการแก้ไขปัญหามาตรานโยบาย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ข้อมูลปัญหาจากการใช้ยา (Drug Related Problems) ในผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก
- เปรียบเทียบผลการแก้ไขปัญหามาตรานโยบายหลังการบริหารทางเภสัชกรรม

กิจกรรมการพัฒนา

- สืบค้นผู้ป่วยที่ใช้ยา risperidone ครั้งแรก จากการดำเนินงานบริหารทางเภสัชกรรมในผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรก
- เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลผู้ป่วยที่รักษาด้วยยา Risperidone ครั้งแรกและการติดตามผู้ป่วยเมื่อผู้ป่วยมารับยาต่อเนื่อง อย่างน้อย 1 ครั้ง
 - ข้อมูลลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ วินิจฉัยโรค น้ำหนัก ส่วนสูง
 - ข้อมูลยาที่ผู้ป่วยได้รับ ได้แก่ ชื่อยา ความแรง วิธีใช้
 - ข้อมูลปัญหาจากการใช้ยา ค้นหาปัญหาจากการใช้ยา Intervention ในการแก้ไขปัญหามาตรานโยบาย และการติดตามผลหลังจากการให้ intervention ในการแก้ไขปัญหามาตรานโยบาย จากแบบบันทึกการให้คำปรึกษาด้านยาและระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์
- วิเคราะห์ข้อมูล
 - ปัญหาที่ค้นพบ/ความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิด แนวทางป้องกัน/แก้ไข ผลการแก้ไข/ดำเนินการ ที่เภสัชกรเป็นผู้ประเมินและบันทึกไว้ตามแบบในแบบบันทึกการให้คำปรึกษาด้านยา แพ้แพ้หรือระคายเคืองผู้ป่วย และระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์
- ประเมินข้อมูลปัญหาจากการใช้ยา ตามระบบ PCNE
- เปรียบเทียบผลของการบริหารทางเภสัชกรรมโดยเภสัชกรในผู้ป่วยที่พบปัญหาจากการใช้ยา

ผลการดำเนินงาน

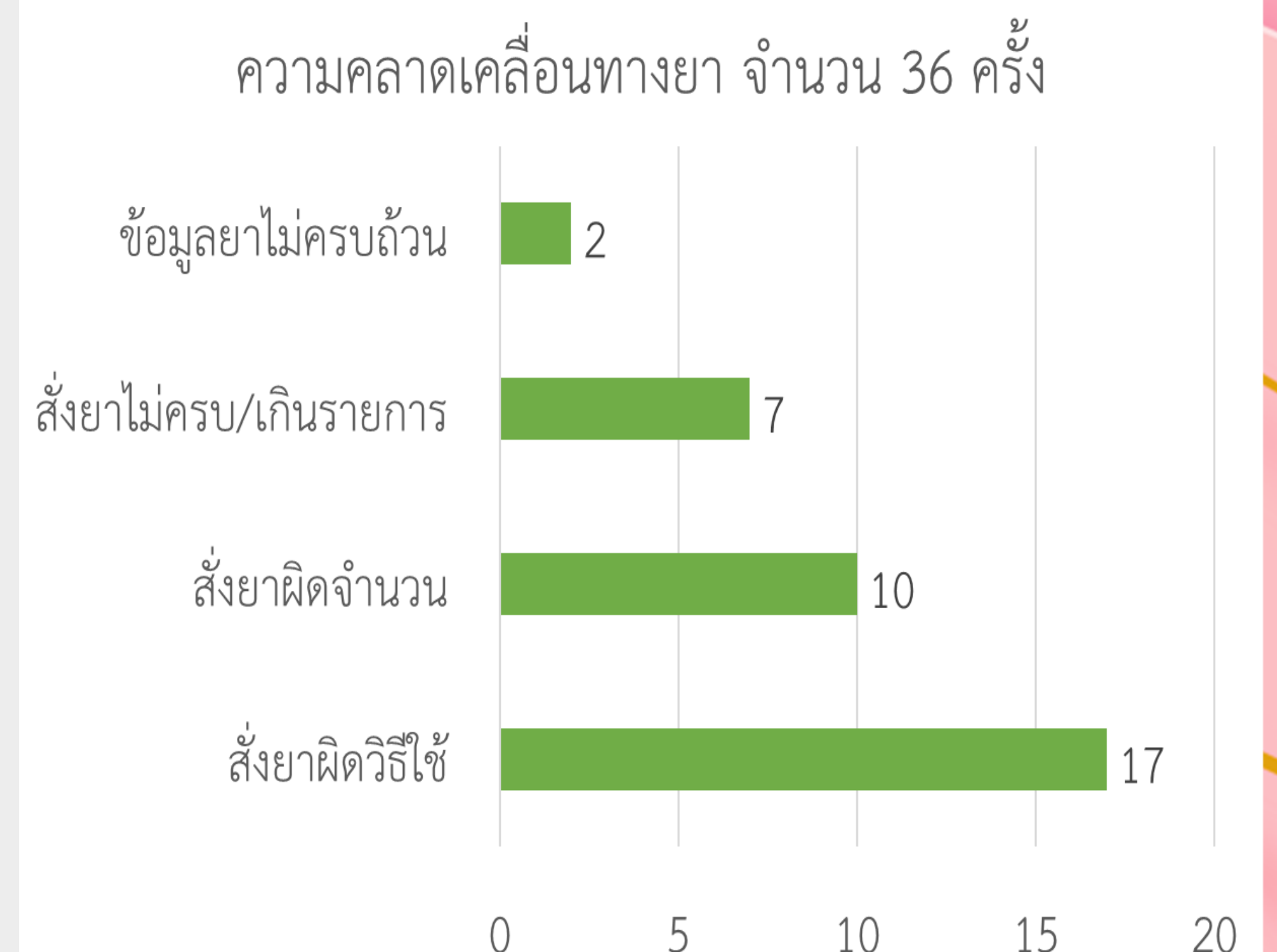
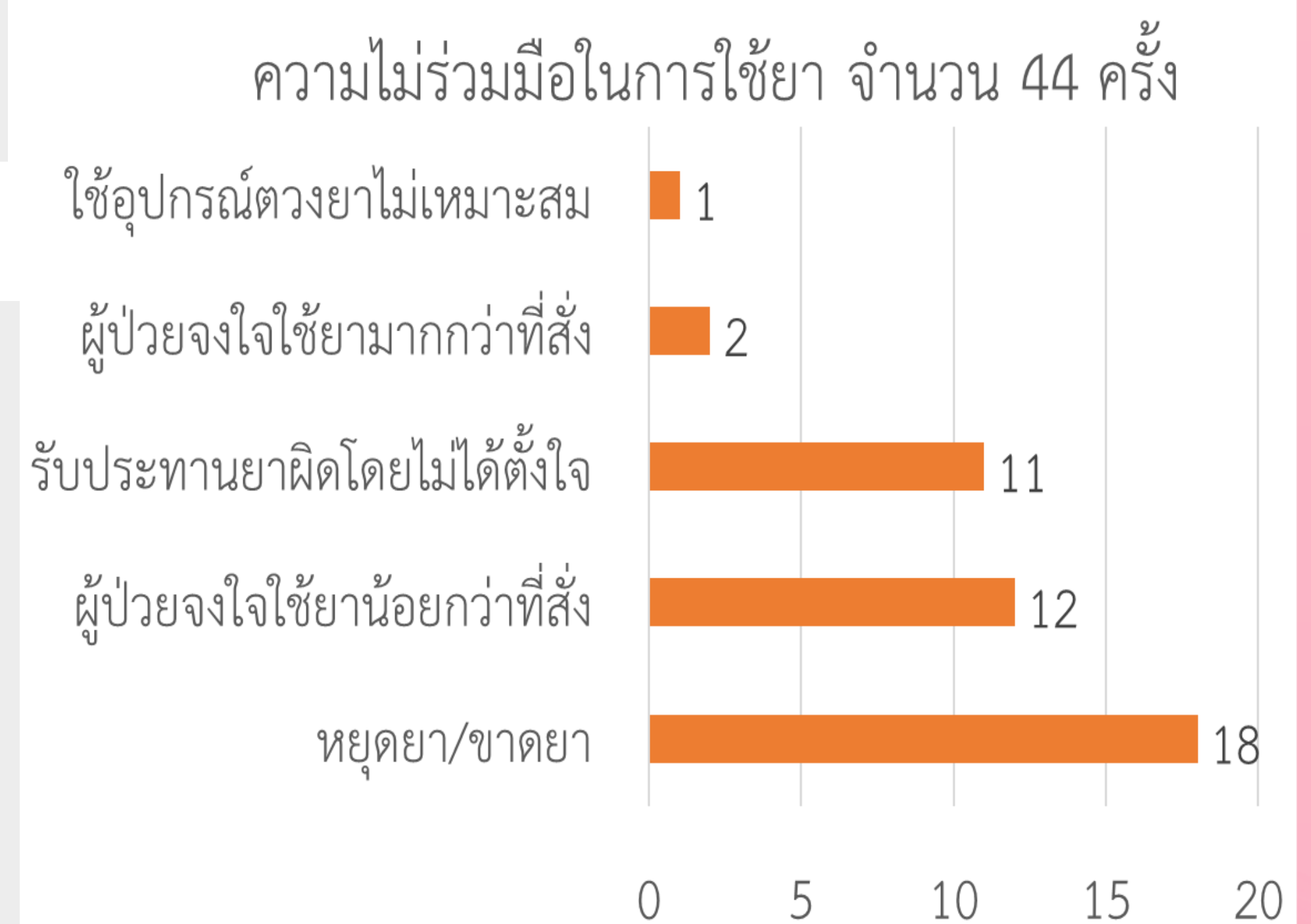
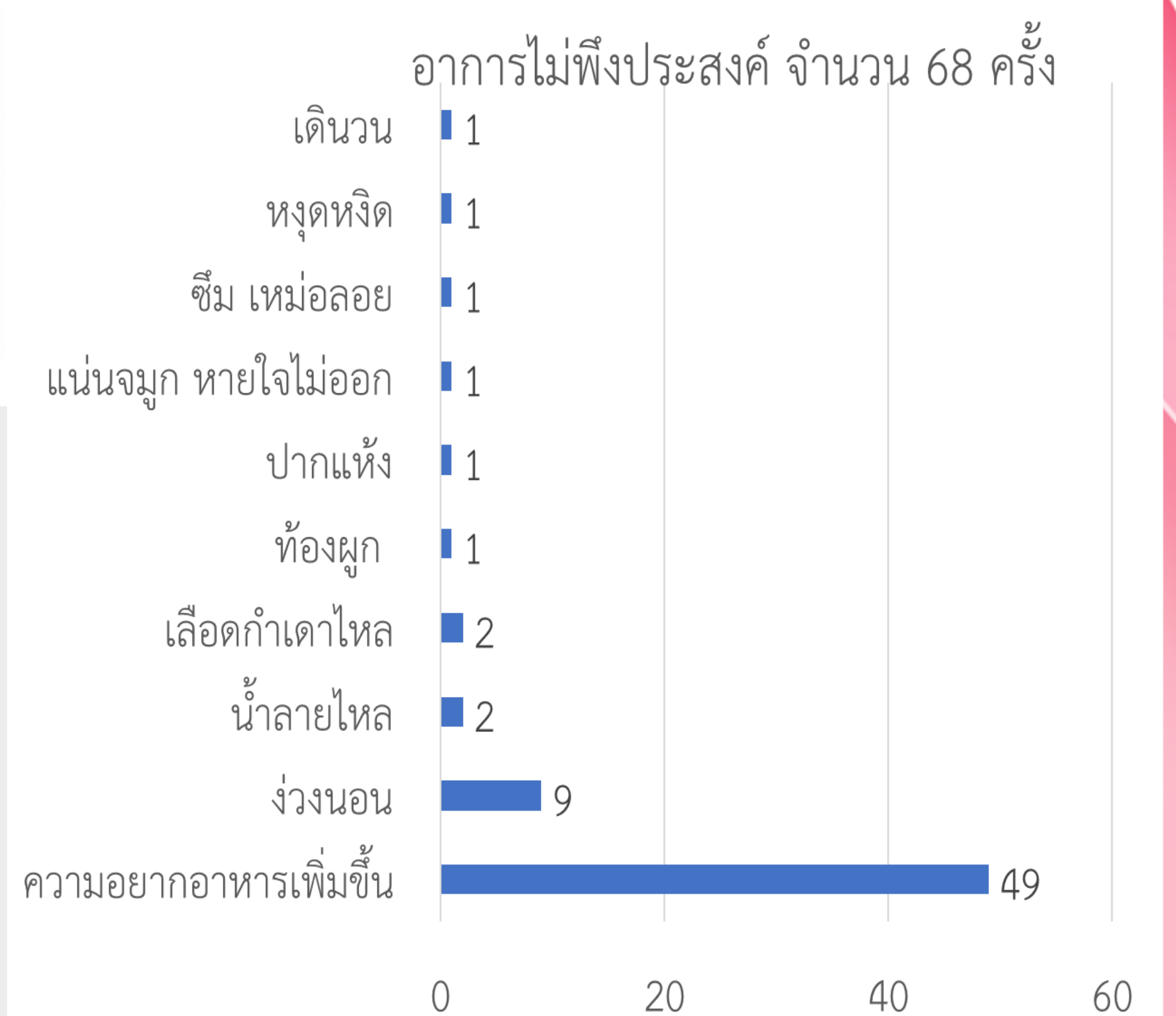
ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 77.25 ได้รับการวินิจฉัย Autistic disorder ร้อยละ 52.13 และ Attention-deficit hyperactivity disorders (ADHD) ร้อยละ 23.70 อายุเฉลี่ย 7.24 $\pm$ 7.10 ปี เริ่มยา Risperidone ขนาด 0.42 $\pm$ 0.33 mg/day ปัญหาจากการใช้ยา(DRPs) จำนวน 148 ปัญหาสามารถจัดประเภทของปัญหาจากการใช้ยาและติดตามการแก้ไขปัญหามาตรานโยบาย พบปัญหาอาการไม่พึงประสงค์จากยา ร้อยละ 45.95 ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา ร้อยละ 29.73 และความคลาดเคลื่อนจากการส่งยา ร้อยละ 24.32 การบริหารทางเภสัชกรรม วางแผนแก้ไข และติดตามปัญหาพบว่า ปัญหาได้รับการแก้ไขทั้งหมด ร้อยละ 81.08 โดยรวมแก้ไขปัญหามาตรานโยบายทางคลินิกทางแพทย์ ผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วย ปัญหาจากการใช้ยาที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขได้บางส่วน ได้แก่ อาการไม่พึงประสงค์ ความอยากอาหารเพิ่มขึ้น และการปรับยาเองของผู้ปกครอง เมื่อค้นพบปัญหาความร่วมมือในการใช้ยา วัดคะแนน BAR score (คะแนนความร่วมมือในการใช้ยา) เฉลี่ย 44.23 $\pm$ 26.08 คะแนน หลังจากเภสัชกรให้การบริหารทางเภสัชกรรม คะแนน BAR score เฉลี่ย 97.03 $\pm$ 11.33 คะแนน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=.00)

ตารางแสดง ปัญหาจากการใช้ยาหลังการให้การบริหารทางเภสัชกรรม

ปัญหาจากการใช้ยา	DRPs ทั้งหมด	DRPs ที่แก้ไขได้	
	(ครั้ง)	จำนวน(ครั้ง)	ร้อยละ
อาการไม่พึงประสงค์จากยา	68	43	63.24
ความไม่ร่วมมือในการใช้ยา	44	41	93.18
ความคลาดเคลื่อนทางยา	36	36	100.00
รวม	148	120	81.08

ตารางแสดง เปรียบเทียบคะแนน BAR score ก่อนและหลังการได้รับคำแนะนำในการใช้ยา

ตัวแปร	Mean	SD	t	df	p-value ^a
คะแนน BAR score					
ก่อนได้รับการแก้ไข DRPs	44.23	26.08			
หลังได้รับการแก้ไข DRPs	97.05	11.33	12.75	43	.000

บทเรียน

การสอบถามข้อมูลความร่วมมือในการใช้ยา ซึ่งถ้าหากมีข้อมูลครบถ้วนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน จะทำให้ทราบปัญหาจากการใช้ยาทั้งหมดของผู้ป่วยครอบคลุมมากขึ้น เพื่อประกอบการวางแผนในการดูแลรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ผู้ป่วยต้องได้รับยาไปรษณีย์ ผู้ป่วยบางรายต้องติดตามทางโทรศัพท์ อาจทำให้ไม่สามารถค้นหาปัญหาบางอย่างได้

การศึกษาในระยะต่อไป ควรมีการวางแผนเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ด้านปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาจากการใช้ยาของผู้ป่วย ศึกษาข้อมูล ด้านคลินิกในด้านประสิทธิภาพของยา ความสามารถในการควบคุมอาการ หรือการลดความรุนแรงของโรค ติดตามผลของการใช้ยา Risperidone ระยะยาวในโรคทางเมตาบอลิก การประเมินความรู้ความเข้าใจในการใช้ยา ทศนคติต่อการใช้ยาของผู้ดูแลผู้ป่วย รวมถึงผลลัพธ์ด้านเศรษฐศาสตร์และความพึงพอใจในการบริการทางเภสัชกรรม เพื่อพัฒนางานบริหารทางเภสัชกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น